

„Razem śmielej i weselej” – program do zajęć integracyjnych wspierających przełamywanie izolacji społecznej dzieci w wieku przedszkolnym z zaburzeniami ze spektrum autyzmu.

Autyzm jest zaburzeniem neuro-rozwojowym, powodującym nieprawidłowy rozwój funkcji neurofizjologicznych we wczesnym dzieciństwie. Według najnowszych danych w Polsce obecnie rodzi się jedno dziecko ze spektrum autyzmu na trzysta dzieci neurotypowych.

Warto pokrótce przedstawić, czym się charakteryzują osoby z autyzmem i jak odbierane są przez społeczeństwo.

Dzieci z autyzmem są tak różne, jak różni są wszyscy ludzie. Każde z nich jest indywidualnością. Mimo to posiadają cechy wspólne, do których należą m.in. nieprawidłowości w zakresie kontaktów społecznych, komunikowaniu się oraz wyobraźni społecznej. Większość dzieci z tym zaburzeniem ma mniej lub bardziej nasilone problemy z odbiorem bodźców zmysłowych, co może wpływać na ich odbieranie świata, zachowanie, sprawiać im dyskomfort, a nawet cierpienie. Wyżej wymienione aspekty przyczyniają do obniżenia poczucia własnej wartości, do wyizolowania. Dowodem na brak zrozumienia ze strony otoczenia dla ludzi z autyzmem mogą być wyniki przeprowadzonej przez Fundację Synapsis akcji „Autyzm wprowadza zmysły w błąd”. Na ich podstawie stwierdzono, iż dorosłe osoby z autyzmem odbierane są przez ludzi jako mniej lub bardziej niebezpieczni dziwacy, natomiast dzieci - jako rozpuszczone, niegrzeczne i źle wychowane. Taka postawa społeczeństwa często przejawia się w nieprzyjemnych spojrzeniach, uwagach i żartach o osobach cierpiących na opisane zaburzenia. Warto zaznaczyć, że ten problem dotyka nie tylko ludzi z autyzmem, ale również ich rodziny, które z reguły bywają niezrozumiane przez otoczenie. Przyczyny takiej sytuacji można szukać w braku znajomości specyfiki ich problemów oraz potrzeb przez ludzi, którzy nigdy nie mieli do czynienia z autyzmem.

W jaki sposób przełamywać to stereotypowe postrzeganie osób wyróżniających się spośród większości społeczeństwa? Naszym obowiązkiem, jako obywateli Rzeczypospolitej Polskiej i osób stykających się w pracy zawodowej z osobami ze spektrum autyzmu jest wspieranie i przestrzeganie głównych celów Konwencji o

prawach osób niepełnosprawnych, która w naszym kraju weszła w życie końcem minionego, 2012 roku. Najważniejsze jej cele to: popieranie, ochrona i zapewnienie pełnego i równego korzystania z praw człowieka i podstawowych wolności przez wszystkie osoby z niepełnosprawnością, czyli takie, które mają długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, umysłową, intelektualną lub w zakresie zmysłów, co może, w oddziaływaniu z różnymi barierami, utrudniać im pełny i skuteczny udział w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi osobami (Dz.U. poz.1169).

Rozwijanie świadomości społeczeństwa w tym obszarze najlepiej rozpocząć jak najwcześniej. Jeżeli chcemy, by współczesne kilkulatki stworzyły otwarte i wspierające wszystkich swoich członków bez względu na różnice społeczeństwo, działania ku temu zmierzające należy uznać za jeden z najważniejszych celów edukacji przedszkolnej. Postawy wpojone we wczesnym dzieciństwie warunkują bowiem późniejsze działania oraz zachowania w wieku dojrzałym. Patrząc z drugiej – wyjątkowej, różniącej się od ogółu strony – edukacja i terapia dziecka ze spektrum autyzmu musi przebiegać wspólnie z integracją w ramach kompleksowych programów. Warto zaznaczyć, że każdy z wymienionych trzech elementów, tj. integracja, edukacja i terapia, jest bardzo ważny i wyeliminowanie któregoś z nich mogłoby negatywnie wpłynąć na efektywność zamierzonych działań.

Powyższe cele przyświecały powstaniu innowacyjnego programu do integracyjnych zajęć zatytułowanemu „Razem śmielej i weselej”, prowadzonemu w Przedszkolu nr 38 w Bielsku – Białej od października 2012 roku. W wymienionej placówce główne działania w zakresie programu skupione są wokół zajęć mających na celu nawiązywanie i rozwijanie przyjaźni między dziećmi z oddziałów ogólnodostępnych (wybrana w ramach innowacji została grupa cztero- i pięcioletków) oraz z oddziałów specjalnych dla dzieci z autyzmem. Dla dziecka w wieku przedszkolnym „przyjaciół to ktoś, kto bawi się ze mną”, dlatego stwarzanie okazji do wspólnych zajęć i zabaw uznaliśmy za niezwykle ważną część programu.

Obszar podzielony został na dwie formy: zabawy muzyczno – ruchowe oraz zabawy plastyczne. W zabawach muzyczno – ruchowych stosujemy elementy różnych metod pedagogiki przedszkolnej oraz specjalnej, które są atrakcyjne i lubiane przez dzieci. Należą do nich m.in.: metoda W. Sherborne, M. i Ch. Knillów, Klanzy, Rytmu R. Przyborowskiej – Wynimko, muzykoterapia, itd. Głównym celem zabaw jest przełamywanie barier związanych z kontaktem fizycznym (podawanie ręki, zabawy ruchowe w parach, grupkach mieszanych), nauka imion kolegów i koleżanek oraz sprzyjanie sytuacjom doceniania wysiłku każdego dziecka podczas ćwiczeń. Ćwiczenia dobierane są w taki sposób, by sprawiały dzieciom radość i były łatwe do wykonania dla wszystkich (zarówno dzieci neurotypowych, jak i dzieci z różnym stopniem zaburzeń autystycznych i niepełnosprawności intelektualnej). W ćwiczeniach muzyczno – ruchowych uczestniczy dwanaścioro dzieci z autyzmem (trzy grupy oddziałów specjalnych) oraz dwadzieścioro pięcioro dzieci neurotypowych (z grupy cztero, pięciolatków). Zajęcia odbywają się na sali gimnastycznej.

Zabawy plastyczne prowadzone są w salach dzieci z autyzmem, w ten sposób, by danej czteroosobowej grupie dzieci z autyzmem pomagało dwoje lub troje dzieci z grupy ogólnodostępnej. Zajęcia te zatem zachęcają do bardziej indywidualnych, bliższych kontaktów opartych na wspólnych działaniach plastycznych. Ponadto dzieci neurotypowe mają możliwość uczestniczyć i przebywać w innych niż przeznaczonych dla nich zajęciach i salach (inny wystrój, sposób porozumiewania się, itp.). Uczą się w ten sposób, że „inaczej” nie znaczy „gorzej”, lecz raczej - ciekawiej.

Powyższe zajęcia są prowadzone regularnie - cotygodniowo, w trakcie całego roku szkolnego. Efekty zajęć uwiadcniają się stopniowo. Można zauważyć następujące zmiany: dzieci z grupy ogólnodostępnej przełamują lęki związane z kontaktem z dzieckiem z niepełnosprawnością, nabywają świadomości potrzeby pomocy, zdobywają wiedzę, w jaki sposób to robić (np. pomóc poprowadzić rękę kolegi – dziecka z problemem z planowaniem ruchów - podczas zajęć plastycznych), a także doświadczają poczucie własnej wartości i swojej ważnej roli w pomocy innym dzieciom. Natomiast u dzieci z zaburzeniami autystycznymi można

obserwować coraz łatwiejsze wchodzenie w relacje z innymi dziećmi, większą tolerancję na przebywanie w licznej grupie dzieci oraz możliwość doświadczania poczucia sukcesu potwierdzonego przez tę grupę.

W ramach programu prowadzone są również (w zależności od potrzeb) zajęcia przeznaczone wyłącznie dla grupy dzieci neurotypowych zaspokajające ich naturalną ciekawość na temat oryginalności i wyjątkowości zachowań dzieci ze spektrum autyzmu. Zajęcia są prowadzone przez wychowawców grupy, którzy uczą dzieci podstawowych gestów do komunikacji w formie zabawy, a także czytają i rozmawiają na temat treści książeczek przeznaczonych dla małych dzieci, takich jak na przykład: „Krzyś jest wyjątkowy” Ch. A. Amenta III, „Kosmita” R. Jędrzejewskiej-Wróbel i Jony Jung, w których w prosty sposób zostały wytłumaczone trudne kwestie.

Za działania poboczne, wspomagające realizację programu uznajemy rozwijanie świadomości rodziców dzieci z oddziałów masowych na temat zaburzeń ze spektrum autyzmu. Za pomocne w tym zakresie uznałyśmy informowanie rodziców o przebiegu programu, organizowanie wystawek wspólnych prac dzieci, rozpowszechnianie ciekawych, obalających stereotypy artykułów na gazecie przedszkolnej, rozdawanie ulotek, organizowanie warsztatów wykonywania ozdób świątecznych przeznaczonych dla wszystkich chętnych rodziców (z oddziałów ogólnodostępnych i specjalnych). W niedalekiej przyszłości mamy również zamiar zorganizować akcję „Zapał się na niebiesko dla autyzmu”. Chcemy również podsumować nasz program tworząc film, prezentację zdjęć z zajęć oraz prac dzieci.

Należy podkreślić, że najważniejszą kwestią programu, tak podczas trwania zabaw i zajęć integracyjnych dla dzieci jak i w procesie edukowania rodziców, jest z pewnością przedstawianie pozytywnego obrazu dzieci ze spektrum autyzmu.

Zdajemy sobie sprawę, iż specyfika funkcjonowania przedszkola, w którym działają obok siebie oddziały ogólnodostępne, jak i specjalne ułatwia pewne działania, jednak uważamy, że większość przedszkoli i szkół ma możliwość nawiązania partnerskiej współpracy z inną placówką, do której uczęszczają dzieci wymagające specyficznego wsparcia i

dokonania modyfikacji programu zgodnie ze swoimi potrzebami i pomysłami.

Pomysł na wprowadzenie programu „Razem śmielej i weselej” wpisuje się w nurt rozwijającej się w Polsce edukacji włączającej, pragniemy podzielić się nim i zachęcić do

rozpowszechniania tego typu działań na rzecz poprawy jakości życia społecznego osób z autyzmem.

Poniżej zamieszczamy przykłady ćwiczeń i elementy wybranych zajęć z prowadzonego programu.

1 MUZYKOTERAPIA

Muzykoterapia jest metodą w której wykorzystuje się muzykę do stymulowania rozwoju psychofizycznego człowieka. Muzyka jest jednym z najstarszych sposobów uzewnętrzniania ludzkich przeżyć i emocji. Muzykoterapia jest szczególnie atrakcyjną metodą w pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym.

Ekspresja ruchowa inspirowana piosenkami:

- 1. „Lalipop”**- Dzieci wraz z nauczycielami tańczą w kółku w rytm słuchanej muzyki. Naprzemiennie wykonują następujące czynności:
- taniec w kole – klaskanie;
  - taniec w kole - tupanie nogami;
  - taniec w kole – podskoki;
  - taniec w kole – uderzanie rękoma o nogi.

2. „Kółko graniaste”

Słowa:

*Kółko graniaste, - dzieci tańczą w kole
czworokanciaste!*

*Kółko nam się połamało,
cztery grosze kosztowało,
a my wszyscy bęc!* - każdy uczestnik upada na podłogę i zabawa zaczyna się od początku.

3. „Ojciec Wergiliusz”.

"Ojciec Wirgiliusz" świetnie nadaje się do zabawy. Melodia jest bardzo prosta, słowa piosenki łatwo wpadają w ucho.

Słowa:

*Ojciec Wirgiliusz
uczył dzieci swoje,
a miał ich wszystkich
sto dwadzieścia troje.
Hejże dzieci, hejże ha!
Hejże ha, hejże ha!
Róbcie wszystko co i ja, co i ja.*

Dzieci tańczą w kole. Za nauczycielem powtarzają następujące ruchy: klaskanie, tupanie i podskakiwanie.

4. „To my” – taniec w parach

Dzieci tańczą w parach (dziecko z autyzmem – dziecko z grupy ogólnodostępnej). Słowa:

*To jestem Ja,
To jesteś Ty,
Jesteśmy My, tańczymy.2x
Dokoła, dokoła, la,la,la,
Walczyk koledzy, koledzy i Ja.
Dokoła, dokoła, la,la,la,
Walczyk, kolega i Ja.
Wszyscy trzymamy się za ręce, 3x*

*Dobrze, miło nam.
Dokoła, dokoła, la,la,la,
Walczyk koledzy, koledzy i Ja.
Dokoła, dokoła, la,la,la,
Walczyk, koledzy i Ja.
Wszyscy trzymamy się za ręce, 3x
Dobrze, miło nam.*

5. „Gdy dobry humor masz”

Słowa:

Ilustrowanie ruchem słów piosenki:

Gdy dobry humor masz, to zaklaszcz rękami
Gdy dobry humor masz, to zabaw się z nami.
Gdy dobry humor masz, to zatup nogami
Gdy dobry humor masz, to zabaw się z nami.
Gdy dobry humor masz, pstrykaj palcami
Gdy dobry humor masz to zabaw się z nami.
Gdy dobry humor masz, to mrugaj oczami
Gdy dobry humor masz, to zabaw się z nami.
Gdy dobry humor masz, to ruszaj uszami
Gdy dobry humor masz, to zabaw się z nami.

6. Muzyczna zabawa

Muzykowanie z wykorzystaniem części własnego ciała (rąk i nóg)

Słowa:

Rączki moje są,
Klaszczą kiedy chcą.
Cicho bardzo tak,
Głośno: klask, klas, klask.

Nóżki moje są,
Tupią kiedy chcą.
cicho bardzo tak,
Głośno: klap, klap, klap.

Ref. Nieustannie i miarowo,
Cicho – głośno, odlotowo.
Jedna lewa, druga prawa
To muzyczna jest zabawa.

Dzieci stoją w kole.

Pierwsza zwrotka – słuchając muzyki dzieci pokazują swoje ręce, klaszczą cicho a potem głośno.

Refren – dzieci klaszczą głośno w miarowym tempie.

Druga zwrotka – słuchając muzyki dzieci wskazują swoje nogi, tupią cicho a potem głośno

Refren – tupanie głośne w miarowym tempie.

Przed pierwszą zwrotką, drugą i po refrenie kołyszą się razem z dziećmi.

7. Kołyszemy się

Podczas wykonywania poniższych czynności można siedzieć na dywanie, ławce lub na krzeselkach.

Słowa:

Na prawo, na lewo kołyszemy się,
na prawo, na lewo kołyszmy się.
Do przodu, do tyłu kołyszemy się,
do przodu, do tyłu kołysmy się.
Do góry i na dół razem wstajemy,
do góry i na dół, jak dobrze nam.

8. Jedzie pociąg z daleka

Dzieci ustawiają się w pociąg i tańczą do piosenki *Jedzie pociąg*;

Słowa:

Jedzie pociąg z daleka,
Ani chwili nie czeka,
Konduktorze łaskawy,
Zabierz nas do Warszawy!

Konduktorze łaskawy,
Zabierz nas do Warszawy!
Trudno, trudno to będzie,
Dużo osób jest wszędzie.

*Pięknie pana prosimy,
Jeszcze miejsca widzimy.
A więc prędko wsiadajcie,
Do Warszawy ruszajcie.*

Gra na instrumentach

1. Orkiestra

Nauczyciel demonstruje dzieciom instrumenty muzyczne i ich dźwięki: bęben, grzechotka, kołatka, tamburyno, dzwoneczki, cymbałki, trójkąt. Każdej grupie nauczyciel przydziela instrumenty muzyczne (I grupa – bębenki, II grupa – grzechotki, III grupa - kołatki, IV grupa tamburyna, V grupa – dzwoneczki, VI grupa – cymbałki, VII grupa – trójkąty). Dzieci w czteroosobowych grupach grają kolejno na poszczególnych instrumentach muzycznych wykonując czynności zgodne ze słowami piosenki

pt. „My muzycanci konszabelanci”:

I grupa

„My muzycanci konszabelanci

Ja umiem grać (dziecko wskazuje ręką na swoją osobę)

I wy umiecie grać (pokazuje ręką kolegów i koleżanki)

A na czym na bębenku (dzieci grają na bębenku)

A bębenek bumtarara 3x

A bębenek bęc.

W podobny sposób postępują kolejne grupy grając na grzechotkach, kołatkach, tamburynach, dzwoneczkach, cymbałkach, trójkątach.

II METODA RUCHU ROZWIJAJĄCEGO WERONIKI SHERBORNE

Metoda Ruchu Rozwijającego w ostatnich kilkunastu lat stała się w Polsce metodą stosowaną powszechnie podczas zajęć z dziećmi. Została ona stworzona przez Weronikę Sherborne, angielską nauczycielkę tańca i ruchu w oparciu o wczesnodziecięce zabawy rodziców z dziećmi. Opracowany system ćwiczeń wywodzi się z baraszkowania, naturalnej formy kontaktu rodzic – dziecko. Podstawowym środkiem stosowanym w tej metodzie jest ruch.

1. Ćwiczenia kształtujące świadomość własnego ciała

„Moje...”

Dzieci z pomocą osoby dorosłej wskazują poszczególne części ciała i wykonują konkretny ruch zgodnie z poleceniem osoby prowadzącej ćwiczenie:

- ręce: klaskanie, podnoszenie rąk do góry, ruchy naprzemienne rąk;
- łokcie: naprzemienne dotykanie łokciami kolan;
- kolana: głaskanie kolan, stukanie kolan o siebie;
- brzuch: głaskanie brzucha;
- nogi: ruszanie nogami;
- stopy: uderzanie stopami o podłogę.

„Moje – Twoje”

Dzieci w parach wskazują na sobie nawzajem podane części ciała (wskazywanie nosa, głaskanie głowy, klaskanie w ręce wzajemnie, dotykanie się stopami).

2. „Ja i przestrzeń”

Dzieci spacerują po sali w trzyosobowych grupkach trzymając się za ręce (1 dziecko z autyzmem i 2 dzieci neurotypowych)

Następnie w tych samych grupkach tworzą na siedząco „wagoniki” i posuwają się po podłodze do przodu.

3. „Wachlowanie”

Zabawa integrująca. Dzieci wraz z nauczycielami stoją w kręgu, trzymają chustę za uchwyt (terapeuta manualnie pomaga dziecku). Wszyscy jednocześnie podnoszą chustę wysoko, a następnie opuszczają ją nisko aż do podłogi w rytm słuchanej muzyki.

4.,,Karuzela się kręci”

Dzieci dzielą się na dwie grupy (chłopcy i dziewczynki). Chłopcy siadają na środku sali, dziewczynki chwytają chustę animacyjną (na wysokości pasa) i tańczą do piosenki *Karuzela*. Podczas zwrotki trzymając chustę poruszają się po kole w wolnym tempie, podczas refrenu przyspieszają tempo. Podczas wstawek muzycznych dziewczynki wachlują chustą powoli i szybko. Po zakończeniu piosenki następuje zamiana ról. Dziewczynki siadają na podłodze, a chłopcy rozpoczynają taniec.

5. „Ścieżka”

Zadaniem dzieci jest przejść po zrolowanej chuście na podłodze: przodem, tyłem, bokiem.

Dorośli asekurują ćwiczące dzieci.

6.,,Bujanie w kocu”

Dwóch dorosłych trzyma koc (każdy za dwa rogi) Dziecko leży na plecach na kocu, następnie dorośli unoszą wychowanka w kocu nad podłogę i kołyszą go na boki.

7.,,Naleśnik”

Dorośli zawijają dziecko w koc (tak jak zawijają naleśnik), nie zawijając jego głowy, a potem trzymając za wolną krawędź koca – „naleśnika”, rozwijają je. Przy zawijaniu „naleśnika” wygodniej jest, gdy dziecko trzyma ręce wyciągnięte w górę (nad głowę). Sprawniejsze fizycznie dziecko może spróbować rozwinąć się samodzielnie.

8.,,Tunel”

Dorośli tworzą tunel z koca. Dzieci (jedno za drugim) oczekują przy „wejściu do tunelu”, następnie przechodzą na czworakach lub przeczolgują się pod nim.

III PROGRAM AKTYWNOŚCI: ŚWIADOMOŚĆ CIAŁA, KONTAKT I KOMUNIKACJA CH KNILL

M. Knill, Ch. Kill opracowali Programy Aktywności- Świadomość ciała Kontakt i Komunikacja. Mogą być one stosowane w pracy z dziećmi, młodzieżą i dorosłymi o różnym poziomie rozwoju intelektualnego i z różnymi rodzajami niepełnosprawności fizycznej.

Wyróżnia się 4 programy oraz Program Wprowadzający i Specjalny. Aktywności w każdym programie następują kolejno po sobie, wszystkim towarzyszy muzyka, która sprzyja zdobywaniu i ukierunkowaniu uwagi dziecka, tworzy ramy czasowe pomagające w zorganizowaniu jego ruchów i czynności.

Każde dziecko zabiera koc rozkłada go na podłodze. Wychowankowie siedzą w trzy osobowych grupach (1 dziecko z autyzmem, 2 dzieci z grupy średniaków).

Zgodnie z poleceniami zawartymi w programie dzieci z pomocą osoby dorosłej wykonują następujące ćwiczenia:

Program 1:

- a) kołysanie;
- b) wymachiwanie rękoma;
- c) pocieranie dłoni;
- d) zaciskanie i otwieranie dłoni;
- e) klaskanie;
- f) głaskanie policzków;
- g) głaskanie brzucha;

Program 2:

- a) kołysanie;
- b) klaskanie;
- c) głaskanie brzucha;
- d) głaskanie ud;
- e) głaskanie kolan;
- f) głaskanie palców u nóg;
- g) wiosłowanie;

- h) głaskanie ud;
- i) ruchy stóp/nóg;
- j) przewracanie się;
- k) relaksacja.

- h) pocieranie stóp;
- i) poruszanie palcami u nóg;
- j) poruszanie nogami;
- k) leżenie na plecach;
- l) obracanie się z pleców na bok;
- ł) obracanie się z pleców na brzuch;
- m) relaksacja.

Każda aktywność w programie następuje kolejno po sobie. Wszystkim aktywnością towarzyszy muzyka, która sprzyja zdobywaniu i ukierunkowaniu uwagi dziecka, tworzy ramy czasowe pomagające w zorganizowaniu jego ruchów i czynności.

IV ZAJĘCIA RELAKSACYJNE

1. Zaczarowane bańki mydlane

Dzieci w grupach pięcioosobowych leżą na kocu. Osoby prowadzące zajęcia puszcza bańki mydlane. W tle słychać piosenkę pt. „Bańki mydlane” z Metody Dobrego Startu M. Bogdanowicz

2. Masażyki w parach:

„Tu płynie rzeczka”

Tu płynie rzeczka, - wzdłuż kręgosłupa rysujemy z góry na dół falistą linię

Tędy przeszła pani na szpileczkach, - szybko krocymy po plecach opuszkami palców wskazujących

Tu stąpały słonie - powoli krocymy wewnętrzną stroną dłoni

I biegały konie. - szybko, z wycuciem stukami dłońmi zwiniętymi w pięści

Wtem przemknęła szczypraweczka, - delikatnie szczypiąc wędrujemy po plecach na skos

Zaświeciły dwa słoneczka, - powoli zataczamy dłońmi koła, aż poczujemy ciepło

Spadł drobniutki deszczyk. - leciutko stukamy opuszkami palców na dole pleców dziecka

Czy Cię przeszedł dreszczyk?- niespodziewanie, delikatnie szczypiemy dziecko w kark.

3. Kołysanie się

Dzieci siedzą w kole, kołyszą się słuchając słów piosenki pt. „Kołysanie” M. Zalewskiego

4. Dzieci leżą na kocach i słuchają muzyki relaksacyjnej „Czas odpocząć już”, „Relaks”

V RYTMIKA:

- Chodzenie, tupanie nogami

Dzieci w rytm muzyki chodzą i tupią nogami.

- Taniec z chustami

Każde dziecko dostaje do rączki kolorową chustę. Tańcząc w kółeczku z pomocą osób dorosłych poruszają kolorowymi chustami.

- Chodzenie na czworakach

Wychowankowie chodzą na czworakach po sali.

- Klaskanie

Każde dziecko siedzi przed osobą dorosłą. Zadaniem wychowanków jest klaskanie rękami w rytm słuchanej muzyki. Osoby dorosłe udzielają podpowiedzi manualnej dzieciom które nie potrafią klaskać rękami.

- Uderzanie drewnianymi klockami o siebie, podłogę

- Wspólne muzykowanie

Każde dziecko otrzymuje instrument muzyczny. Z pomocą nauczycieli wychowankowie grają na instrumentach muzycznych zachowując tempo słuchanej muzyki.

- Zabawa piłką

Dzieci siedząc w kółku podają sobie piłkę. Podpowiedzi manualnej udzielają nauczyciele.

- Kołysanie

Dzieci siedząc w kółku wraz dorosłymi kołyszą się do muzyki.

Celem zaproponowanych ćwiczeń jest:

- doskonalenie umiejętności przywitania się z grupą;
- integracja wychowanków;
- doskonalenie umiejętności reagowania na proste polecenia;
- rozwijanie umiejętności społecznych;
- doskonalenie umiejętności naśladowania;
- rozwijanie somatognozji oraz świadomości swojego ciała w przestrzeni;
- doskonalenie percepcji wzrokowej słuchowej, koordynacji wzrokowo- ruchowej;
- rozwijanie motoryki małej, dużej;
- przełamywanie barier związanych z bezpośrednim kontaktem z kolegą, koleżanką;
- zachęcanie do działania i przejawianie własnej inicjatywy;
- wzbudzanie poczucia radości, zadowolenia, bezpieczeństwa i akceptacji

VI ARTETERAPIA:

Malowanie palcami i dłońmi

Dzieci siadają do stolika, na którym rozłożony jest arkusz szarego papieru. Na podstawkach znajdują się farby w kolorze: brązowym, zielonym, żółtym i czerwonym. Zadanie dzieci polega na malowaniu palcami i dłońmi krajobrazu jesiennego (abstrakcja) – odbijanie dłoni, mazanie palcami po całym arkuszu papieru. Następnie dzieci przyklejają na arkuszu wysuszone liście w różnych kolorach.

Wydzieranka

Dzieci za zadanie mają podrzeć na kawałki czerwoną bibułę. Następnie zwijają powstałe kawałki w duże kulki, którymi wyklejają kontur jarzębiny. Dzieci w kolejnym etapie pracy wypełniają za pomocą gąbki i zielonej farby kontur liści i gałęzi.

Ozdoby z masy solnej

Dzieci za zadanie mają z pomocą nauczyciela utworzyć różnobarwną masę solną. Następnie ugniatają nowopowstałą masę i rozwałkują ją na deseczkach. Za pomocą foremek wycinają różnorodne ozdoby świąteczne. Po wyschnięciu (wypaleniu ozdób) dzieci dekorują je korzystając z brokatu.

Zimowy krajobraz

1. Podzielenie dzieci na dwuosobowe grupy (jedno dziecko neurotypowe, jedno z autyzmem). Zwrócenie uwagi na wzajemną pomoc oraz podział czynności. Dzieci zamalowują kartkę niebieską farbą, dzielą się podczas pracy czynnościami między sobą (na przemian – przekazują pędzel - maluje jedno dziecko z pary, następnie drugie). Gdy dzieci kończą zamalowywanie kartki, ukazuje się zimowy obrazek, namalowany wcześniej świecą przez nauczycielkę.

2. Dzieci oglądają wspólnie materiały (waciki w kształcie koła, koronki, wycięte płatki śniegu, styropian) potrzebne do wykonania wspólnej pracy. Następnie przyklejają je w dowolnych miejscach na arkuszu, swobodnie malują arkusz białą farbą.

